

דף כה.

עין משפט א.

יו"ד סימן קנה פעיף ג.

עין לעיל דף כד: עין משפט אות ד.

עין משפט ב.

יו"ד סימן רצו (כלאי הכרב) פעיף ט.

ט. מאימתי תבואה או ירק מתקדשים משישרישו, וענבים משיעשו כפול הלבן.

עין משפט ג.

יו"ד סימן רצו (כלאי הכרב) פעיף יז.

יז. אסור לעבור בעציץ נקוב שזרוע בו ירק בתוך הכרב, ואם הניחו תחת הגפן ונשתהא שם בארץ כדי להוסיף אחד ממאתים הרי זה קידש.

עין משפט ד.

יו"ד סימן קנה פעיף ב.

ב. ה. עכו"ם שבא לרפאות את ישראל, ואמר לו לקחת ממים אלו או מאילן פלוני שהם של אלילים אסור, אבל אם אמר לו קח ממים אלו או מאילן זה ולא הזכיר לו שם אלילים אע"פ שאין מאותם מים ואותו אילן מצויין אלא של אלילים מותר, כיון שלא תלה¹ הרפואה בגלל שהם אלילים. ויש אוסרים גם בזה², אפי' באומר לו הבא עלים סתם והביא לו מעצי אשרה.

1. ואין היתר אלא כשאין מצוי יותר רק של ע"ז, וגם שלא אמר קח מאלו של ע"ז, כ"כ הב"ח, והש"ך בס"ק ט' כתב דגם המחבר מודה בזה.

2. כ"כ הר"ן לדעת הירושלמי, והטעם משום דעובר על לאו ד"לא ידבק בידך מאומה מן החרס", ואע"ג דאינו אלא לאו, כל הלאוין דאליל אמרינן עליהם יהרג ואל יעבור. באר הגולה אות י'.

דף כה :

עין משפט ב.

יו"ד סימן קנז פעיף א

א. כל העבירות שבתורה חוץ מע"ז וגילוי עריות ושפיכות דמים אם אומרים לו לאדם שיעבור עליהם או יהרג אם זה בצינעה יעבור ואל יהרג. ואם ירצה להחמיר על עצמו וליהרג רשאי ט אם העכו"ם מתכוון י להעבירו על דת.

הגה: ואם יכול להציל עצמו בכל אשר לו צריך ליתן כל אשר לו ב ולא יעבור על לא תעשה.

הגה: בכל מקום שאמרו שכל שבידו למחות ואינו מוחה נתפס באותו עוון, מ"מ בדבר שיש חשש סכנה ל אינו צריך להוציא ממונו על כך.

א. ב. גם בשאר עבירות מ אם אומרים לו שיעבור או יהרג והוא כפרהסיא,

ה. מימרא דר"י בשום ר"ש בן יהוצדק בסנהדרין דף ע"ד ע"ב. נמנו וגמרו.

ט. טור וסמ"ק ורא"ש בפ"ב דע"ז מירשלמי ור"ן בפ"ד דשבת ורי"ו.

י. אבל אם אינו מתכוון להעבירו על דת אלא להנאת עצמו, אסור להחמיר ונקרא חובל בעצמו וצריך לעבור ולא יהרג, כ"כ מרי"ו.

וכתב הב"ח אפי' כפרהסיא אינו רשאי למסור נפש, כיון שאינו מתכוון להעבירו על דת אלא להנאת עצמו, אבל מהפרישה משמע דרשאי אם זה כפרהסיא אפי' באינו מתכוון להעבירו על דת. ואם הדור פרוץ והשעה צריכה לכך רשאי אפי' על מצוה קלה כדי שיראו העם לאהבה את ה' ולירא אותו בכל לבם. והב"ח פסק כרמב"ם שכל שדינו שלא יהרג ולעבור ונהרג הרי זה מתחייב בנפשו ויש חולקים, והכל לפי הענין והשעה. ש"ך ס"ק א'. ועיין בשו"ת ברכה של החיד"א מה שהשיג על הש"ך, והעלה דרבא פליג על אביי שם וס"ל דלא מהני קרקע עולם לפרהסיא ואסתר שאני דהנאת עצמן היה ע"ש.

כ. כ"כ הר"ן בפ' לולב הגזול ורשב"א וראב"ד וריב"ש בסי' שפ"ז.

אבל במצות עשה אפי' מצוה עוברת א"צ לבזבז יותר מחומש מנכסיו. ש"ך ס"ק ג'. ואם יש סכנת אבר צ"ע אם זה דומה לממון וצריך לתת להם להוציא לו האבר ולא יעבור על לא תעשה או שזה דומה לנפשות, וסיים דנראה לקולא ע"ש.

ל. מימרא דר"י שם בסנהדרין, וכרבא שם, וגם מימרא דר"י שם.

מ. וא"צ בפניהם ממש אלא כל שיודעים מהעבירה, והכי מוכח בגמ' מאסתר. ש"ך ס"ק ד'.

דהיינו שזה בפני עשרה מישראל חייב ליהרג ולא יעבור, אם העכו"ם מכוון להעבירו על דת. אבל אם אינו מכוון אלא להנאתו יעבור ולא יהרג.

ואם זה שעת גזירה על ישראל לבדם, אפי' על רצועת המנעל המיוחדת לישראל^ב יהרג ואל יעבור.

הגה: ודוקא אם רוצים להעבירו במצוות לא תעשה, אבל אם גזרו שלא לקיים מצוות עשה אין צריך לקיימה וליהרג.

אם לא שהשעה צריכה לכך ורוצה ליהרג ולקיימה, הרשות בידו.

א. ג. בע"ז וגילוי עריות ושפיכות דמים אפי' בצינעה ושלא בשעת הגזירה ואפי' אין העכו"ם מכוון להעבירו על דת אלא להנאתו^ב, הרי זה יהרג ולא יעבור.

הגה: ודוקא כשאומרים לו לעשות מעשה, כמו שאומרים לאיש לגלות ערוה או שיהרג, אבל אם אונסים לאשה מישראל לבא עליה או שרוצים להשליך ישראל על תינוק להרגו^ב או שהוא כבר מוקשה ורוצים לאנס אותו לערוה בזה א"צ ליהרג^ב.

הגה: כל איסור ע"ז ועריות ושפיכות דמים אע"פ שאין בו מיתה רק לאו בעלמא^ב צריך ליהרג ולא יעבור, אבל על לאו דלפני עוור לא תתן

ג. היינו שלישראלים היו נוהגים ברצועות נעליים שלא כדרך העכו"ם כגון שיש צד יהדות בדבר כגון דשל העכו"ם אדומות ושל הישראלים שחורות.

ס. מימרא דרב, ומשום חומר עצמן ע"כ בכל ענין אסור, וכ"כ הר"ן בשם הרמב"ן, וכ"כ הרמב"ם בפ"ה מיסודי התורה.

ע. ובע"ז כגון שכפפו קומתו להשתחות לע"ז. ש"ך ס"ק ח' מהרא"ש.

פ. אא"כ הוי בפרהסיא, כ"כ רי"ו. אבל הש"ך השיג עליו וכתב דאפי' בפרהסיא א"צ ליהרג. ש"ך ס"ק ט'.

צ. משמע דבערוה דרבנן לכו"ע יעבור ולא יהרג ופשוט הוא. ש"ך ס"ק י'.

מכשול יעבור עליו **ק** ולא יהרג.

הגה: עכו"ם הבא על בת ישראל פנויה **ר** אינו בכלל גילוי עריות.

הגה: עכו"ם שאמרו לישראל תנו לנו אחד מכם ונהרוג אותו, לא יתנו להם אחד מהם אלא אם יחדוהו ואמרו להם תנו לנו פלוני **ש**.

וי"א דאפי' ביחדוהו אין למוסרו, אא"כ חייב מיתה **ת**.

הגה: נשים שאמרו להם עכו"ם תנו לנו אחת מכן ונטמא אותה, אפי' יטמאו כולם **א** לא ימסרו נפש אחת מישראל.

הגה: כל מקום שנאמר יהרג ואל יעבור, אם עבר ולא נהרג אע"פ שחלל את ה' מ"מ נקרא אנוס ופטור.

ק. ר"ן בפ' כל שעה ובפ' בן סורר ומורה, וכגון שאנסו לישראל להשאיל דבר מה לע"ז וכיוצא בזה. ט"ז ס"ק ה'.

ר. ודוקא פנויה, אבל א"א גילוי עריות ממש הוא, ולפ"ז צ"ל דאסתר פנויה היתה, ובפנויה אפי' עושה מעשה שהביאה הערוה עליה אינה בכלל עריות, אבל ישראל הבא על עכו"ם בכלל עריות הוא דיהרג ואל יעבור, והיינו דוקא בפרהסיא אבל בנ"י כתב אפי' בצינעה יהרג ולא יעבור. ועיין באבן העזר סי' ט"ו וט"ז איזהו גילוי עריות. ש"ך ס"ק י"ב.

ש. ממשנה פ' ח' דתרומות, והרמב"ם בפ"ה מהלכות יסודי התורה.

ת. ב"י בשם רש"י והר"ן כשבע בן בכרי, וכתב הרמב"ם ומ"מ אין מורין להם כן לכתחילה, ופי' הט"ז אלא יניחו הדבר להמון עם וכמו שירצו יעשו, ואע"ג דשבע בן בכרי לא היה חייב מיתה ע"פ דין תורה אלא ע"פ חק המלכות שמרד בדוד, מ"מ מוסרין אותו אם יחדוהו ומזה נלמד לזמנינו דמי שפושע ומורד במלכות מוסרין אותו, ומן הראוי למסור אותו אפי' לא יחדוהו. וה"ה אם היה עוסק בזיופים או שאר דברים שיש בהם סכנה לכלל, פשיטא שמוסרין אותו כיון שהוא רודף לשאר ישראל ע"י מעשיו הרעים, אבל צריך לחזור על צדדי היתר לפני שמוסרים אותו, וכשיש איסור למוסרו, גם לממון או לבית אסורים אסור. דכיון שנפל בידם אין מרחמין עליו. ט"ז ס"ק ח'. ובברכי יוסף העלה דהלכה כדעה זו.

א. כ"כ הב"י בשם הר"ן, ואם יחדו אשה אחת ימסרו אותה, אבל לדעה השני' ברמ"א רק בחייבת מיתה ימסרו אותה.

מ"מ אם אמרו תנו לנו אשה פלונית ונטמא אותה ואם לאו נהרוג כולכם, בזה מותר לתת להם האשה שיחדו, דאין מעשה מצד האשה ואינה בכלל גילוי עריות ואינה בכלל תיהרג ולא תעבור וע"כ מוסרין אותה. ט"ז ס"ק ט'.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

ודוקא שלא יכל לברוח = אבל אם יכל לברוח מהם ואינו עושה הרי הוא ככלב השב על קיאו ונקרא עובר במזיד.

עין משפט ג.ד.

יו"ד סימן קנה סעיף ג.

עיין לעיל דף כה. עין משפט אות א.

ב. ואף שתחילתן באונס, כמ"ש בכתובות נ"א ע"ב מהריב"ש. וכ"כ הב"י בשם הרמב"ם בפ"ה מיסודי התורה.